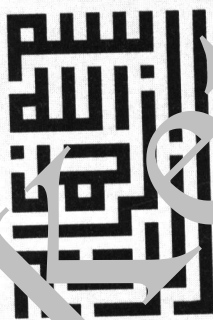

3946

www.iletab.ir

۸

فناوری

درسنامه آموزش

علم بلاغت

مصطفی جمال

سرشناسه	: جمالی، مصطفی، ۱۳۶۳ -
عنوان و نام پدیدآور	: درسنامه آموزش فقهات / مصطفی جمالی.
مشخصات نشر	: قم: انتشارات دارالفکر، ۱۳۹۶ -
مشخصات ظاهری	: ج ۸.
شابک	: دوره: ۹-۱۸۷-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۱-۳۱-۱۷۶-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۲-۱۷۷-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۳-۱۷۸-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۴-۱۷۹-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۵-۱۸۰-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۶-۱۸۱-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۷-۱۸۲-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۸-۱۸۳-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیفا
یادداشت	: کتابنامه.
ملاحظات	: ج: ۱: انقلاب آموزش علمی. - ج: ۲: اصول فقهات. - ج: ۳: اصول ادبیات. - ج: ۴: اصول لغت. ج: ۵: علم صرف ج: ۶: علم نحو. - ج: ۷: معانی حروف. ج: ۸: علم بلاغت.
موضوع	: فقه جعفری -- قرن ۱۴
موضوع	: Islamic law, Ja'fari -- 20th century*
موضوع	: سید جعفری -- بررسی و شناخت (* Islamic law, Ja'fari -- Study and teaching)
رده بندی شگره	: BP۱۸۳/۵/ج۸د۴ ۱۳۹۶
رده بندی دیویی	: ۲۹۷/۳۴۲
شماره کتابشناختی	: ۴۷۶۰۰۸

انتشارات دارالفکر

تاسیس ۱۳۳۶

مؤسس: مرحوم سید محمد باقر موسوی خراسانی و امام المسلمین
آقای حاج سید عبدالجبار مولانا (ره)

درسنامه آموزش فقهات (جلد هشتم) علم بلاغت

مؤلف: مصطفی جمالی

ناشر: انتشارات دارالفکر

چاپخانه: مجتمع چاپ و صحافی مولانا - قم

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۶

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

قیمت: ۱۶۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸ - ۶۰۰ - ۲۷۰ - ۱۸۳ - ۱ ISBN 978 - 600- 270 - 183 - 1

شابک: دوره: ۹-۱۸۷-۲۷۰-۶۰۰-۹۷۸ ISBN 978 - 600- 270 - 187 - 9

دفتر مرکزی: قم خیابان معلم، مجتمع ناشران پلاک ۳۶

تلفن: ۳۷۷۴۳۵۴۴-۳۷۷۳۳۶۴۵ فاکس: ۳۷۷۳۸۸۱۴

دفتر تهران: خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، خیابان شهدای ژاندارمری،

روبه‌روی اداره پست، پلاک ۱۲۴ واحدیک-تلفن: ۶۶۴۰۹۳۵۲ - ۶۶۴۰۹۳۵۲

.... فهرست مطالب

پیشگفتار.....	۲۱
درس اول: مقدمه.....	۲۵
درس دوم: فصاحت و بلاغت.....	۲۶
۱. تعریف فصاحت.....	۲۶
۲. تعریف بلاغت.....	۲۷
درس سوم: آثار فقهی فصاحت و بلاغت.....	۲۹
۱. تقدّم کلام أفصح.....	۲۹
۲. تقویت روایت.....	۳۰
۳. تضعیف روایت.....	۳۰
کارگاه.....	۳۲
وضوء.....	۳۲
روان شناسی.....	۳۳
درس چهارم: خبر- ۱.....	۳۴
اخبار.....	۳۴
ارشاد.....	۳۵

۳۵.....	امتنان
۳۸.....	درس پنجم: خبر-۲
۳۸.....	تهدید
۳۸.....	ترغیب
۳۹.....	انکار
۳۹.....	ماح
۴۰.....	ذم
۴۰.....	حصر و تهدید موضوع
۴۱.....	تعظیم و اهتمام
۴۲.....	درس ششم: خبر-۳
۴۲.....	بیان فرد افضل
۴۲.....	تعلیم
۴۳.....	توبیخ
۴۳.....	امر
۴۴.....	نهی
۴۴.....	دعاء
۴۴.....	تقیّه
۴۴.....	تاکید
۴۵.....	کارگاه
۴۵.....	ولایت فقیه
۴۵.....	نماز تقیه‌ای
۴۶.....	قصاص
۴۶.....	تقلید آباء

۴۶	تبعیت از ظن
۴۶	صدقه
۴۷	حج پیاده
۴۷	مُحرم
۴۷	وفا به نذر
۴۷	راج
۴۷	صحت قرآن
۴۸	ظن
۴۸	تزئین مساجد
۴۹	تمرین
۵۱	تمرین
۵۳	درس هفتم: اقسام خبر
۵۵	کارگاه
۵۵	زکات فطره
۵۵	عدالت
۵۶	کفاره روزه
۵۶	نماز مسافر
۵۷	رضاع
۵۷	زکات
۵۷	نماز
۵۸	نماز
۵۸	تفسیر

۶۰	تمرین
۶۲	درس هشتم: انشاء
۶۲	۱. تعریف انشاء
۶۲	۲. اقسام
۶۳	درس نهم: امر
۶۳	۱. تعریف
۶۳	۲. غرض اصل
۶۴	۳. قرائن استحباب
۶۶	۴. اغراض فرعی
۶۹	۵. امر در مقام منع
۷۰	کارگاه - ۱
۷۰	غسل
۷۰	ظرف مفضض
۷۰	ذکر رکوع
۷۱	قراردادن پیشانی بر زمین
۷۱	بعث حکم
۷۱	ورود از درب خانه
۷۱	رجوع به اهل خبره
۷۱	تقوا
۷۲	خوردن و آشامیدن
۷۲	خوردن گوشت قربانی
۷۳	کارگاه - ۲
۷۳	نماز جمعه

۷۳.....	سجده
۷۳.....	شهادت در طلاق
۷۴.....	شیردادن
۷۴.....	زکات
۷۴.....	غسل
۷۴.....	توبه
۷۴.....	دید محرم
۷۵.....	تمرین
۷۸.....	تمرین
۸۱.....	درس دهم: نهی
۸۱.....	۱. تعریف
۸۱.....	۲. غرض اصلی
۸۴.....	۳. اغراض فرعی
۸۶.....	کارگاه
۸۶.....	ظرف طلا
۸۶.....	نکاح با مشرک
۸۶.....	قطع نماز
۸۷.....	تمرین
۹.....	درس یازدهم: استفهام - ۱
۹۲.....	۱. تعریف
۹۲.....	۲. غرض اصلی
۹۲.....	۳. اغراض فرعی
۹۷.....	درس دوازدهم: استفهام - ۲

۹۷	۱. سؤال مقید بعد از مطلق
۹۷	۲. سؤال از فروعات مسأله
۹۹	۳. سؤال‌های معصوم از راوی
۹۹	۴. سؤال مقدر
۹۹	۵. مطابقت جواب با سؤال
۱۰۰	۶. ترک استیضاح در کلام معصوم
۱۰۱	۷. ترک اشتغال
۱۰۱	۸. خصایص مذکور در سؤال
۱۰۲	کارگاه
۱۰۲	ظهار
۱۰۲	حرمت خمر
۱۰۳	تمرین
۱۰۷	درس سیزدهم: تمتی و ترجی
۱۰۸	درس چهاردهم: نداء
۱۰۹	درس پانزدهم: تنبیه
۱۱۲	کارگاه - ۱
۱۱۲	ادله سنن (مستحبات)
۱۱۲	وفای به شرط
۱۱۲	نماز جمعه
۱۱۳	نماز مسافر
۱۱۳	حج
۱۱۴	کارگاه - ۲
۱۱۴	نجاست کفار

۱۱۴.....	مسح سر
۱۱۵	نماز جمعه
۱۱۵	اضرار
۱۱۶.....	تمرین
۱۱۸	درس شانزدهم: عام و خاص
۱۱۸	۱. مسأله
۱۱۹.....	۲. خالص
۱۲۱.....	کارگاه
۱۲۱.....	ولد زن
۱۲۱.....	حج
۱۲۱.....	شرط عامل در صدقه
۱۲۱.....	حج
۱۲۳.....	تمرین
۱۲۶.....	درس هفدهم: مطلق و مقید
۱۲۶.....	۱. مطلق
۱۲۶.....	۲. مقید
۱۳۰.....	کارگاه
۱۳۰.....	تیمم
۱۳۰.....	احتکار
۱۳۰.....	بعث حَکَم
۱۳۱.....	فرار از جنگ
۱۳۱.....	اعجاز قرآن
۱۳۱.....	ملائکه

کفاره ۱۳۲

تمرین ۱۳۳

درس هجدهم: مقیدات - ۱ ۱۳۶

۱. فاعل ۱۳۶

۲. مفعول به ۱۳۷

۳. مفعول مطلق ۱۳۸

۴. خبر فیہ ۱۳۸

۵. مفعول به ۱۳۹

۶. مفعول معه ۱۳۹

درس نوزدهم: مقیدات - ۲ ۱۴۰

۱. حال ۱۴۰

۲. تمیز ۱۴۱

۳. تاکید ۱۴۱

۴. بدل ۱۴۱

۵. نعت ۱۴۲

۶. عطف نسق ۱۴۳

درس بیستم: مقیدات - ۳ ۱۴۴

۱. زمان ۱۴۱

۲. مکان ۱۴۵

۳. عدد ۱۴۶

درس بیست و یکم: مقیدات - ۴ ۱۴۸

۱. تعلیل ۱۴۸

۲. استثناء ۱۴۹

کارگاه	۱۵۱
نماز مسافر	۱۵۱
حج	۱۵۱
قنوت	۱۵۱
حریم قبر امام حسین علیه السلام	۱۵۱
متع	۱۵۲
ایرب بئر	۱۵۲
کذب	۱۵۳
تفسیر	۱۵۳
تمرین- ۱	۱۵۴
تمرین- ۲	۱۵۷
تمرین- ۳	۱۶۲
درس بیست و دوم: حذف	۱۶۵
۱. اغراض حذف	۱۶۵
۲. اقسام دلالت کلام بر حذف	۱۶۶
۳. موارد شک در حذف و محذوف	۱۶۷
کارگاه	۱۶۹
نیت نماز	۱۶۹
انفاق	۱۶۹
جمع بین دو خواهر	۱۷۰
جواز نظربه وجه	۱۷۰
تفسیر	۱۷۰

۱۷۱	تمرین
۱۷۵	درس بیست و سوم: معرفه و نکره
۱۷۵	۱. ضمیر
۱۷۵	۲. علم
۱۷۶	۳. اشاره
۱۷۶	۴. وصول
۱۷۶	۵. ان
۱۷۶	۶. نکره
۱۷۸	کارگاه
۱۷۸	تفسیر
۱۷۹	درس بیست و چهارم: تقدیم
۱۸۲	درس بیست و پنجم: حصر
۱۸۳	۱. «الّا»
۱۸۳	۲. «إنما»
۱۸۳	۳. «بل»
۱۸۳	۴. «لکن»
۱۸۴	۵. تقدیم ما حقه التأخیر
۱۸۴	۶. تعریف به «أل»
۱۸۵	۷. تعریف به اضافه
۱۸۵	۸. ضمیر فصل
۱۸۶	۹. راه‌های دیگر حصر
۱۸۷	کارگاه - ۱
۱۸۷	شستن صورت

۱۸۷	مصرف زکات
۱۸۷	محرمات
۱۸۸	وضوء و تیمم
۱۸۹	کارگاه ۲ -
۱۸۹	تغیر آب به نجاست
۱۸۹	نواقض وضوء
۱۸۹	نیض وضوء
۱۸۹	نواقض وضوء
۱۹۰	خون حیوان
۱۹۰	حکم سهو در غیر کن
۱۹۰	صیغه جدال
۱۹۱	نیت
۱۹۲	تمرین
۱۹۵	تمرین
۱۹۷	تمرین
۲۰۰	درس بیست و ششم: فصل و وصل
۲۰۱	۱. وصل
۲۰۱	۲. فصل
۲۰۲	کارگاه
۲۰۲	تفسیر
۲۰۳	تمرین
۲۰۵	درس بیست و هفتم: ایجاز، اطناب و مساوات
۲۰۵	۱. ایجاز

۲۰۷..... ۲. اطناب

۲۱۰..... ۳. تطویل

۲۱۰..... ۴. مساوات

۲۱۱..... کارگاه

۲۱۱..... تفسیر

۲۱۲..... درس بیست و هشتم: تغلیب

۲۱۴..... کارگاه

۲۱۴..... تفسیر

۲۱۶..... درس بیست و نهم: التفات

۲۱۷..... کارگاه

۲۱۷..... تفسیر

۲۱۸..... درس سیم: تشبیه

۲۲۱..... کارگاه

۲۲۱..... زکات

۲۲۱..... افعال عمره

۲۲۲..... تیمم

۲۲۳..... تمرین

۲۲۷..... درس سی و یکم: حقیقت و مجاز

..... کارگاه

۲۳۰..... شکایات نماز

۲۳۰..... تجدید قبر

۲۳۱..... حرمت ضرر

۲۳۱..... عمل به روایت

۲۳۱	صوم
۲۳۱	نماز قصر
۲۳۲	قبله
۲۳۲	کفاره
۲۳۲	نماز
۲۳۲	نماز صبح
۲۳۲	اکا بطل
۲۳۳	تمرین
۲۳۵	درس سی و دوم: کناه
۲۳۸	کارگاه - ۱
۲۳۸	حج
۲۳۸	أكل سمک
۲۳۸	شستن دست
۲۳۸	تغوط
۲۳۹	سجده موجودات
۲۳۹	تربت امام حسین
۲۳۹	مال یتیم
۲۴۰	کارگاه - ۲
۲۴۰	نماز شب
۲۴۰	یتیم
۲۴۰	حدث
۲۴۰	تیمم
۲۴۱	وضوء

تمرین ۲۴۲

تمرین ۲۴۴

درس سی و سوم: محسنات معنوی - ۱ ۲۴۶

۱. توریه ۲۴۶

۲. استخدام ۲۴۷

۳. استبط ۲۴۸

درس سی و چهارم: محسنات معنوی - ۲ ۲۵۰

۱. مشا ۲۵۰

۲. لَف و نشر ۲۵۰

۳. طباق ۲۵۱

۴. مقابله ۲۵۱

۵. مراعات نظیر ۲۵۲

۶. تشابه اطراف ۲۵۳

درس سی و پنجم: محسنات معنوی - ۳ ۲۵۴

۱. عکس ۲۵۴

۲. جمع ۲۵۵

۳. تفریق ۲۵۵

۴. تقسیم ۲۵۵

۵. الجمع مع التقسیم ۲۵۶

درس سی و ششم: محسنات معنوی - ۴ ۲۵۷

۱. افتنان ۲۵۷

۲. مذهب کلامی ۲۵۷

۳. مبالغه ۲۵۷

٢٥٨ ٤. تجاهل عارف

٢٥٩ ٥. تأكيد المدح بما يشبه الذم

٢٥٩ ٦. تجريد

٢٦١ درس سی و هفتم: محسنات لفظی

٢٦١ ١. جناس

٢٦٢ ٢. جناس

٢٦٣ ٢. رد المجز علم الصدر

٢٦٥ منابع

٢٦٥ لغت

٢٦٥ بلاغت

٢٦٦ روایی

٢٦٨ فقهی

٢٧١ تفسیر

www.Ketab.ir

پیشگفتار

حمد و سپاس منحصراً خداوندی است که حضرت محمد و آل پاکش را که درود و صلوات بر ایشان باد، مبلّغ و حافظ دین خود قرار داد و ما را در تحصیل احکام شرعیه و قوت بخشیدن به آن باطن نمود.

از مهم‌ترین ارکان استنباط حدیث، علم بلاغت است که علی‌رغم کوشش‌های بسیار در این زمینه‌ها، آن‌گونه که بایسته سزاوارست به روش مطلوب به اباحت این علوم پرداخته نشده است.

علم بلاغت درباره اغراض گوینده از کلمه و کام و پردازد. بنابراین مرتبه این علم بعد از علم صرف و نحو و لغت است؛ به این بیان که بعد از آشنایی با معانی الفاظ، نوبت به علم بلاغت می‌رسد تا اغراض گوینده از این الفاظ تبیین شود؛ به عنوان مثال در تعبیر: «مررت بأسد یرمی»، لفظ «أسد» به معنای شیر است و گوینده به منظور «الغ» این لفظ را برای مرد شجاع به کار برده است.

جایگاه علم بلاغت در نظام فقه است، با ذکر نمونه‌ای از مباحث آن روشن می‌گردد. می‌دانیم که فعل امر از الفاظی است که دارای نقش تعیین‌کننده در بسیاری مسائل فقهی بوده و احکام وجوب و استحباب و معانی دیگر از آن استخراج می‌گردد. می‌تواند گوینده از فعل امر معمولاً اغراضی چون؛ وجوب و استحباب است اما گاه نیز فعل امر را به کار برده ولی غرض او از آن امتحان فرد مکلف است و نفس انجام فعل نزد او ارزش خاصی ندارد و تنها قصد امتحان مکلف است و یا ممکن است اغراض دیگری داشته باشد. بنابراین بنابر یک غرض، از آن حکم وجوب و استحباب بدست می‌آید و بنابر اغراض دیگر چنین نیست. با وجود این که معنای اصلی فعل امر واحد بوده و آن طلب انجام فعل است اما اغراض آن متفاوت و نیاز به بررسی بیشتر دارد.

این یک نمونه از الفاظ است که تفاوت قصد و منظور گوینده از آن، نقشی تعیین کننده در فقاہت دارد و تقریباً همه الفاظ این گونه اند. دانش پژوه در علم بلاغت با انواع اغراض و مسائل برامون آن، آشنا شده و مسلح به این ابزار مهم در فقاہت می گردد. در این کتاب سعی نموده ایم که مسائل علم بلاغت را متناسب با نظام فقاہت مطرح نماییم که امید است این توفیق را داشته و این نیاز اساسی را رفع نماید. در پایان در تمام این فن استدعا داریم که ما را از لغزش های احتمالی مطلع کنند. باشد که این ثناچه مورد قبول واقع گردد.

مصطفی جمالی